

BENGT MALMBERG

NYA "WODEHOUSEBÖCKER" 1979 - 2014

Jeeves A Gentleman's Personal Gentleman	C. Northcote Parkinson	1979
The Reminiscences of the Hon. Galahad Threepwood	N.T.P. Murphy	1993
Jeeves and Wooster: Perfect Nonsense	Goodale Brothers	2013
Jeeves and the Wedding Bells	Sebastian Faulkes	2013
A Plum of Great Price, A Tribute to Wodehouse	Max Barrett	2014

Den 14 februari 1975 avled P.G. Wodehouse på Southampton Hospital på Long Island. Han hade hunnit drygt halvvägs (16 kapitel) med sin sista roman, *Sunset at Blandings*. Anteckningar och planering av intrigens sista sex kapitel finns kvar om någon skulle kunna fullborda verket. Så skedde med verk av Dorothy Sayers (*Thrones, Dominations* 1998) och Agatha Christie (*Black Coffee* 1998 och *The Unexpected Guest* 1999). Wodehouse Estate valde dock att publicera boken i oavslutat skick men med hans egna anteckningar om de återstående avsnitten, redigerade och kommenterade av Richard Usborne. Därmed sattes punkt för ett omfångsrikt författarskap under sjuttiofem år inom litteraturen, teatern och filmen. Hans böcker trycks fortfarande i nya utgåvor om än i minskande upplagor. Förlaget Everyman, har de senaste åren gett ut alla väsentliga verk i 100 nya böcker, bl.a. tidiga böcker som inte funnits att köpa på många år annat än i dyra antikvariska ex.

Men redan 1979 kom en ny bok av annan typ om en av hans huvudpersoner, Jeeves, och senare har andra författare under sken av att vilja hylla Wodehouses författarskap framställt pastischartade fortsättningar i förlängningen av hans egna böcker. De skall givetvis inte räknas som en fortsättning på hans eget författarskap utan ses som udda utslag av dessa författares ambitioner att hylla Wodehouse och att vidmakthålla intresset för Wodehouses böcker. BBC:s

populära TV-serie om Jeeves & Wooster i tjugotre avsnitt 1993 som direkt byggde på Wodehouses egna verk var en framgång. Men den senaste BBC-produktionen med två serier om sex program i varje 2013-14 om Blandings Castle och dess personuppsättning har ändrat en hel del av miljön och karaktärerna och därmed fått stark kritik. Detsamma gäller böcker som berättar en fortsättning på Wodehouses egna historier.

Först ut var C N Parkinson med en ”biografi” om **”Reginald Jeeves. A Gentleman’s Personal Gentleman”**, vilken bygger på böckerna om honom och Wooster. Parkinson har plockat olika detaljer som finns i Jeeves-böckerna och ordnat dem till en levnadshistoria om Jeeves från barndomen via en rad uppdrag hos excentriska lorder. Jeeves får bl.a. lära sig utnyttja *The Junior Ganymede Club Book* där betjänarna redovisar olika särdrag hos sina arbetsgivare, viktigt att känna till när han söker nya anställningar och erfarenheter.

Parkinson tar upp händelser i Jeevesböckerna och utnyttjar dem till att beskriva hur Jeeves fått alla sina kunskaper. Som exempel när faster Agatha blir lurad på sina pärlor av bedragarparet Hemmingway i Renville-sur-mer. En liknande bedragare Lord Fredrick Ranelagh lurar åt sig ett dyrbart halsband och försvinner spårlöst från sitt hotell. Tre detektiver tillkallas: Hercule Poirot, Peter Wimsey och Father Brown, men alla går bet på gåtan. Jeeves däremot har observerat Lord Fredericks illaluktande rakvatten och hårpomada, och via en städerska med skarpt luktsinne får han reda på att Lord Fredrick gömt sig i ett annat rum som han bokat på hotellet. Liknande erfarenheter under Jeeves’ tidigare anställningar använder Parkinson för att berätta Jeeves’ historia.

I slutet av boken noterar Parkinson, att Berties onkel George Wooster (som funnit alkohol vara en nyttig föda) avlidit, vilket medfört att Bertie ärver titeln som 9:e Earl av Yaxley och slottet Wooster Castle i närheten av Market Blandings. Bertie vet att Lord Emsworth residerar i närheten på Blandings Castle (se *Jeeves Takes Charge* 1916). Roberta ”Bobby” Wickhams mor anser nu att Bertie är en lämplig ståndsmissig make och ger sitt tillstånd till äktenskap. Roberta har redan två gånger varit förlovad med Bertie och nu blir det tredje gången gillt. Jeeves har lämnat Bertie för tjänst hos fastern Agatha Gregson. Han erbjuds nu av Bertie att bli pubägare till Anglers’ Rest där Mr. Mulliner residerar bland gästerna och accepterar denna nya anställning. Därmed slutar Bertram Wooster som en gift man, ett slut som Wodehouse aldrig skulle ha skrivit.

"The Reminiscences of the Hon. Galahad Threepwood" är skriven av Norman Murphy "på basis" av en kopia av Galahads memoarer sedan Dronningen frossat på det första manuskriptet (Summer Lightning). Murphy uppger i förordet, att han kontaktats av Ronnie Fishs fru Sue Brown, som visat upp ett brev från "Gally" efter giftermålet med Ronny 1929. Där berättar Galahad, att han för säkerhets skull ifall Constance och Julia (hans systrar) skulle försöka lägga hinder i vägen även i framtiden, med stor möda har skrivit ut en ny kopia av memoarerna, som blir hennes bröllopspresent. Norman Murphy uppger att Mrs Ronnie Fish återfunnit memoarerna och frågar honom om de nu kan publiceras, vilket han bedömer går bra så här lång tid efter att de dramatiska händelserna.

I memoarerna beskrivs England och London runt förra sekelskiftet då Galahad och Clarence ännu var unga och levde på nattklubbar och pubar och inte minst Pelikanklubben. Galahad berättar om alla sina eskapader bland Englands högadel och återkommer till de episoder som nämns i de ordinarie romanerna. Bland annat får vi veta sanningen om "Lord Parsloe och räkorna". En rad andra fäder till drönarna i Berties ålder figurerar i mindre smickrande sammanhang. Norman uppger, att han sökt få tillstånd att se familjearkiven hos familjerna Dunstable och Parsloe för att bekräfta Galahads utsagor, men detta har förvägrats. Han ser dock ingen anledning att kontrollera Galahads uppgifter då de synes vara väl verifierade. Det är en mycket kunnig skildring av den tidens förhållanden, klasskillnader, äktenskap mellan fattiga slotsägare och millionärsdöttrar på jakt efter en grevinnetitel. Även Galahads år i USA skildras i tre kapitel.

"Jeeves and Wooster in Perfect Nonsense" är en dramatiserad framställning av *"The Code of the Woosters"* 1938. Tre skådespelare uppträder i 10 olika roller med Bertie Wooster som sammanhållande kommentator. Här är det alltså frågan om en äkta Wodehousehistoria som dramatiseras av bröderna Goodale efter medgivande av Wodehouse Estate.

Pjäsen gavs på "Duke of Yorks" med premiär oktober 2013 och har därefter turnerat i engelska landsortsstäder. Den följer mycket nära handlingen i boken och scenbytena sker blixtnabbt under tiden som Bertie för handlingen vidare och förklarar nästa scen, och kritiken var mycket positiv. Johan Svanberg, regissör vid Mellanfjärdens teater i Hälsingland, såg föreställningen i London och fick tillåtelse att översätta den samt sätta upp den på teatern sommaren 2014 där närmare 4 000 åskådare kunde njuta av föreställningen under en månad. Trots att Svanberg tidigare aldrig hade läst en Wodehousebok blev hans översättning mycket kvalificerad. Pjäsen har inte visats i något annat land än Sverige utanför England och väckt stor uppmärksamhet.

I Sebastian Faulks bok *"Jeeves and the Wedding Bells"* träffar Bertie Georgina Meadows, dotter till Sir Henry Hackwood på Melbury Hall och förälskar sig i henne. Hon har dock planer på att gifta sig med parlamentsledamoten Rupert Venables. Jeeves i skepnad av Lord Ethringham med sin betjänt Bertie beger sig till Melbury Hall där Jeeves lär lorden att spela vinnande hästar på galoppbanorna, medan Bertie söker uppvakta Georgina. Allt slutar med en sedvanlig intrig av Jeeves då Bertie får gifta sig med Georgina. Jeeves meddelar, att även han kommer att gifta sig - med kokerskan, Mrs Tilman, som han känt sedan länge och intrigerat med under vistelsen på slottet. Bertram Wooster förblir således inte heller här ungtkarl, något som Wodehouse aldrig skulle ha godkänt. Faulks bok väckte stor uppståndelse vid publiceringen, och många "rättrogna" Wodehouseläsare tog bestämt avstånd från den. Rent litterärt är Faulks skildring en överdriven imitation av Wodehouses språkstil, men följer i stort mönstret i Wodehouses egna verk.

Max Barretts bok, *"A Plum of Great Price"* handlar om när Bertie och Jeeves beordras till Blandings Castle av hans faster Dahlia Travers för att avstyra försök att stjäla hennes kock Anatole. Berties gamle drönavän Tuppy Glossop har blivit Sir Hildebrand Glossop och ämnar öppna några hotell, varav ett i Shropshire. Faster Dahlia har lånat ut Anatole till Blandings Castle, och Tuppy försöker nu locka över Anatole till sitt hotell. På Blandings finns flera kända personer ur olika berättelser hos Wodehouse samlade. Bobbie Wickham, nu änka med 13-årig dotter, Madeline Basset fortfarande förlovad med Lord Sidcup (Spode) och Bertie är åter i riskzonen. Gladys (Lord Emsworths "girlfriend"), nu äldre med pojkvännen Desmond Golding. Max Barrett refererar ofta tidigare händelser i berättelserna och knyter ihop det hela ungefär som i *The Code of The Woosters*. Barrett har ett lysande språk och snabb kortfattad berättelsekonst och många av hans uttryck speglar Wodehouses egen författarstil. *"A Plum of Great Price, A Tribute to Wodehouse"* är en ren pastisch på Wodehouses Jeeves- och Blandingsböcker, och fick endast säljas i Australien i maximalt 450 exemplar enligt de villkor som Wodehouse Estate satte upp. Men den är klart roligare än Faulks bok, kanske för att den innehåller välkända mönster från Wodehouse själv. Om den kommer att skaffa nya Wodehouseläsare är lika tveksamt som Faulks bok. Upplagan köps förmodligen av äldre samlare.

Det märkliga är, att Wodehouse Estate, som innehar rättigheterna till P. G. Wodehouses olika verk *auktoriserat* publiceringen av dessa böcker. Parkinsons bok bygger visserligen på fakta som meddelats i Wodehouses historier men

slutknorren med Berties äktenskap är något nytt. Faulks och Barretts böcker är pastischer på Wodehouses historier och skulle kunna ge intryck av att utvecklingen kunde ha gått till så. Att Wodehouse Estate godkänt publiceringen har knappast något annat skäl än vad som gäller BBC:s nyinspelningar av två programserier om Blandings, i vilka man friskt använt fakta från Wodehouses egna historier. Syftet var, enligt BBC, att skaffa Wodehouse nya yngre läsare och då måste intrigerna moderniseras och anpassas till deras mediavärld med mera aktion. De har därför också utsatts för häftig kritik av läsare och TV-betraktare, men inkomsterna rinner till hos Wodehouse Estate.

Andra exempel på att använda Wodehouses verk och intriger är teater- eller musical-dramatiseringar i modern tid. Två exempel från Sverige: i Uppsala satte Katedralskolans elever 2005 upp ”*Anything Goes*”, en gammal musical från 1930-talet av Wodehouse med fem bejublade föreställningar i en starkt bearbetad version av Wodehouses bok *If I Were You* från 1931. Den var kraftigt omgjord till modernare form än originalet och utspelades ombord på en atlantbåt. Uppenbart kan man ta sig större friheter när man använder Wodehouses originalverk som underlag för teater och musikal. Flera exempel är ”*Good Morning, Bill*” på Oscars 1982 och Reginateatern i Stockholm 1985. Nämnas bör också de två filmer som inspelades i Sverige: ”*Blixt och dunder*” 1938 och ”*Gomorrön, Bill*” 1945, som anpassades ordentligt till svenska skådespelare och miljö och blir mer svenska än Wodehouse-originalen.

Ytterligare ett exempel svarade Reginateatern i Uppsala för 2013. Det var en dramatisering i fyra halvtimmesakter av fyra välkända golf noveller av Wodehouse från tidigt 1920-tal under titeln ”FORE”. Det var duon Kesselofski och Fiske som gjorde detta mycket lyckade experiment på Reginascenen, som byggts ut i salongen till ett klubbhus vid en engelsk golfbana. Föreställningen gavs i tre olika omgångar, november 2013, februari 2014 och november 2014 med fullsatta salonger. De noveller som spelades var *De magiska golfbyxorna*, *Rodney gör bort sig*, *George MacIntoshs underbara räddning* och naturligtvis pärlan *Ett upp för Cuthbert* skrivna under 1920-talet. Musiken i föreställningen var stilenligt hämtad från 1930-talet.

Den stora frågan kvarstår dock: kommer P.G.Wodehouses humor att leva vidare in på 2000-talet och locka nya läsare? Kommer dessa att uppskatta den språkliga kvalitén i hans historier, i formuleringar och bildspråk? De ställer stora krav på läsarnas bekantskap med klassiska förebilder, vilket nutidens ungdomar får mycket liten kontakt med i dagens utbildningssystem och därmed får svårt att se det komiska när Wodehouse vänder upp och ned på ett klassiskt

citat i en oväntad situation. Dock kommer sannolikt äldre läsare att läsa och läsa om hans böcker av främst språkliga skäl. Intrigernas slut är välkända, men för äldre kunniga läsare är detta inget störande! En annan fråga är hur Wodehouse Estate kommer att behandla framtida plagiat och pastischer på Wodehouses verk när nu isen brutits. Om det leder till ökande försäljningssiffror för hans verk återstår att se. Själv ser jag ganska pessimistiskt på ett fortsatt intresse för Wodehouses verk trots att Wodehousesällskap i flera länder söker hålla intresset vid liv. Vi kan också se att nytillkomna medlemmar i vårt eget 32-åriga Sällskap oftast blir kvar bara några få år. Även det engelska sällskapet har minskat från närmare 2000 till ca hälften. Det amerikanska TWS har knappt 600 medlemmar. Sveriges WodehouseSällskap, ett av världens äldsta från 1984, pendlar runt 200-strecket, men majoriteten är drygt 70 år. Quo vadis, Wodehouse?